

Hamaney Suikastından Sonra İran Bir Yol Ayrımında

Tüm suikastlar sadece bir adamın hayatının sonu demek değildir. Zira bazı suikastlar, tarihin kapılarını açmakta ve bütün ülkeleri olasılıklara açık bir soruya dönüştürmektedir.

Dini otoritenin seçilmiş otoriteyle kesiştiği ve kapalı ekonominin etrafındaki altüst olmuş dünyayla çatıştığı İran'da, dini liderin suikastı sadece idari bir makamın boşluğu değildir, aksine İran'ın kırk yılı aşkın bir süredir etrafında döndüğü cazibe merkezinin derinden sarsılmasıdır.

İran'ın dini lideri sadece bir lider olmamıştır, aksine devlet ile karar alma eklemleri ile iç endişeler ile dış gerilimlerin ve devrimci proje ile başlangıcından bu yana önemli ölçüde değişen sosyal gerçekliğin arasını bağlayan bir düğüm olmuştur. Bu düğümün aniden çözülmesiyle birlikte, cevaplar ortaya çıkmadan önce sorular çoğalmıştır: Meşruiyete sahip olan kim? Silaha sahip olan kim? Yaptırımlar ve krizlerden yorgun düşen sokakları sakinleştirebilecek olan kim?

İran, iktidar koridorlarında din adamları ile güvenlik liderleri arasında gizli bir çatışmaya tanık olacak mı? Yoksa rejimi tamamen değiştirmek için dışarıdan destekli organize bir geçiş mi olacak? Suikast anı, uzun zamandır beklenen siyasi ve ekonomik açılım için bir fırsat mı olacak, yoksa daha sert ve kapalı bir aşamanın başlangıcı mı olacak?

İran'da otorite, korku ve umut arasında

Kaos korkusu ile değişim umudu arasında İran, tek bir olayın ülkeyi yeniden tanımlayabileceği nadir bir tarihsel dönüm noktasının eşiğinde durmaktadır.

İran'daki yönetim sistemi sabit değildir; zira yönetim sistemi, onu teslim alan kimseyle bağlantılıdır. Teorik olarak otorite, sıkı siyasi ve güvenlik filtresine sahip resmi bir dini kurum olan Uzmanlar Meclisi'ne devredilmiştir. Meclis yeni bir lider atamakta veya geçici bir kolektif liderlik oluşturmakta ancak gerçeklik, dahili ve harici olarak çok daha karmaşıktır.

Gerçek çatışmayı güvenlik kurumları temsil etmekte olup bu kurumların en güçlü aktörü ise İran Devrim Muhafızları'dır. Bugün, Muhafızlar sadece askeri bir güç değildir, aksine ekonomik bir imparatorluk ve doğrudan siyasi bir aktördür; bu da dini liderin suikastını, otoriteyi ekonomik ve askeri nüfuza sahip küçük bir grubun elinde toplandığı güvenlik oligarşisine dönüştürmek için bir fırsat haline getirebilir.

Suikast sonrası liderlik için olası senaryolar

Muhtemel adaylar üç model altında değerlendirilebilir:

Eski miras: Güvenlik ve dini kurumlar içinde gölge adam olarak bilinen eski dini liderin oğlu Mücteba Hamaney'in adaylığı.

Uzlaşmacı bir figür: Ali Laricani veya yargı ya da dini kurumdan figürler gibi.

Kolektif liderlik: Devletin istikrarını sağlamak için, özellikle de savaş durumunda yeni liderin suikasta kurban gitmemesi için otoritenin din adamları ile güvenlik liderleri arasında paylaştırılması.

Savaşın gelişmesi ve İran içindeki etkisi

Savaş henüz bitmedi:

Yaklaşık 12 gün sürmesi durumunda, rejim iç kaosu önlemeye ve olağanüstü hal ilan etmeye odaklanacak, güvenlik güçleri neredeyse tam kontrolü ele alacak ve seçilmiş hükümetin medya olarak ortaya çıkması azalacaktır.

Eğer bir aydan fazla sürerse, Devrim Muhafızları'nın rolü daha belirgin bir hale gelecek ve özellikle dış destek alınması durumunda, bölgelerin yerinden edilmesine veya ayrılmasına yol açabilecek yüksek ekonomik baskı ve sosyal karışıklıklar olacaktır.

Eğer bir yıldan uzun sürerse, dış savaş sona ermiş olsa bile iç bölünmeler veya kanlı iktidar çatışması kötüleşebilir.

Savaşın sona ermesi olasılıkları ve rejim üzerindeki etkisi

Nükleer zenginleştirme ve uzun menzilli füzeler dosyası, sadece askeri olarak değil, siyasi ve güvenlik olarak da çözülecektir, çünkü bu konu bölgedeki caydırıcılık dengesinin özünü ve savaşın en önemli nedenlerinden birini temsil etmektedir. Savaşın üç olası sonucu vardır:

Kapsamlı anlaşma: Askeri operasyonların durdurulması, uranyum zenginleştirmenin dondurulması, balistik füzelerin imha edilmesi, uluslararası denetim, yaptırımların kademeli olarak kaldırılması, dondurulmuş fonların serbest bırakılması ve güvenlik garantileri gibi.

Liderliğin kademeli olarak değişimi: Dini olmayan bir başkanın atanması, hassas dosyaların kademeli olarak imha edilmesi, karşılıklı saldırıların ardından savaşın durdurulması, zenginleşme ve füzelerle ilgili konuşmaların önlenmesi için medyanın dikkatli bir şekilde yönetilmesi gibi.

Kararlı bir darbe: Rejim içinde pragmatik bir akımın yükselmesiyle birlikte çevresel veya toplumsal bir felakete yol açsa bile füze altyapısının ve uranyum stoklarının yok edilmesi gibi.

Körfez ülkelerinin savaşa girme olasılığı

Çatışma alanının genişlemesi ve özellikle enerji tesisleri veya askeri üslerin doğrudan saldırılara maruz kalması durumunda, Körfez ülkelerinin savaşa girme olasılığı devam etmektedir; zira bu, bölgedeki ülkeleri güvenliklerini ve hayati çıkarlarını savunmak için harekete geçmeye sevk edecektir. Suudi Arabistan veya BAE'deki petrol boru hatlarının veya ekonomik altyapısının hedef alınması ve özellikle İran'ın deniz veya füze operasyonlarını genişleterek yanıt vermesi halinde, çatışmayı, sınırlı bir çatışmadan Orta Doğu'daki güç dengesini yeniden şekillendirecek bölgesel bir krize dönüştürebilir. Amerika'nın silah tüketimi veya satışlarının teşvikinden ekonomik olarak fayda sağlayabileceğine dair yaygın analizler olsa da, Körfez'de büyük çaplı bir savaş, küresel ekonomi ve enerji piyasaları için büyük riskler taşımaktadır; bu senaryoyu en olası kılan şey, tüm tarafların çatışmayı kapsamlı bir patlamaya dönüştürmek yerine

caydırıcılık sınırları içinde tutmaya çalışmasıdır; çünkü tek bir hesaplanmamış kıvılcım tüm bölgenin haritasını değiştirmek için yeterli olabilir.

Amerika'nın Çıkarı İçin Diğer Ülkelerin Zarar Görme Olasılığı

Bazı jeopolitik okumalar, İran ile herhangi bir büyük çatışmanın, sadece Orta Doğu'da değil, aksine diğer büyük güçlerle olan küresel güç dengesinde de Amerika için birden fazla stratejik amaca hizmet ettiğini savunmaktadır.

Bir yandan Çin, büyük ölçüde Körfez'den gelen enerji ithalatına bağımlıdır ve petrol yollarındaki herhangi bir karışıklık veya fiyatlardaki keskin bir artış, sanayi ekonomisi ve tedarik zincirleri üzerinde baskı yaratmaktadır. Bu nedenle bazı analistler, bölgesel gerilimin Çin'in büyümesini yavaşlatabileceğini veya Çin'i ekonomik ve jeopolitik genişlemeden ziyade enerji güvenliğiyle meşgul olmaya zorlayabileceğini düşünüyorlar.

Avrupa yönüne gelince; özellikle Avrupa Birliği gibi kurumlar aracılığıyla, devam eden güvenlik krizleri, Avrupa ülkelerini ticaret yollarını korumak veya gelişmiş savunma sistemleri satın almak gibi konularda Amerikan askeri şemsiyesine daha fazla güvenmeye itmektedir. Ayrıca son uluslararası krizlerden bu yana enerji güvenliğinin merkezi bir konu haline gelmesinin ardından herhangi bir yeni enerji konusundaki herhangi bir karışıklık Avrupa'yı ABD politikalarıyla bağlantılı alternatif kaynaklara yönlendirebilir.

Her halükarda savaşın sonu net bir askeri zaferle sonuçlanmayacak, aksine kapsamlı bir ekonomik tükeniş, büyük güçlerin çatışmanın genişleyeceği korkusunun taşınması ve zenginleştirme ile güvenlik garantilerinin arasını dengeleyen bir anlaşmayla sonuçlanacaktır.

Savaş sonrası İran'ın geleceği

İran'ın geleceği sadece savaş alanlarında değil, aksine müzakere masaları, ekonomik hesaplamalar ve iç meşruiyet yoluyla da belirlenecektir. Devlet ya kuşatma mantığı altında daha kapalı ve katı bir yapıya bürünecek ya da dünyayla ilişkisini yeniden tanımlayan yeni bir pragmatizme doğru yönelecektir. Aksi takdirde İran'ı, şiddet yanlıları ile pragmatistler arasındaki otorite çatışmasından dolayı yıllarca sürececek bir iç savaş bekliyor olabilir.

Orta Doğu kolay sonlar bilmez. Halklar hain yöneticilerinin kollarında uyumaya devam ederlerse, Amerika gibi dış güçler hiç beklenmedik olaylara karışabilirler.

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Nebil Abdulkerim